رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

د زکات او روژې په اړه دوه لنډ پیغامونه

رِسَالَتَانِ مُوجَزَتَانِ فِي الزَّكَاةِ وَالصِّيَامِ

بشتو

پښتو

مهربان شیخ
عبد العزیز بن عبد الله بن باز
الله تعالی دې پرې رحم وکړي

رِسَالَتَانِ مُوجَزَتَانِ فِي الزَّكَاةِ وَالصِّيَامِ

د زکات او روژې په اړه دوه لنډ پیغامونه

سَمَاحَةُ الشَّيْخِ

عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَازٍ

رَحِمَهُ اللَّهُ

مهربان شیخ

عبد العزیز بن عبد الله بن باز

الله تعالی دې پرې رحم وکړي

بِسْمِ اللهِ الرَّحمَنِ الرَّحِيمِ

د زکات او روژې په اړه دوه لنډ پیغامونه

مهربان شیخ

عبد العزیز بن عبد الله بن باز

الله تعالی دې پرې رحم وکړي

لومړی پیغام

د زکات په اړه مهمې څېړنې

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده، وعلى آله وصحبه، أمابعد:

د دې وینا د لیکلو موخه خلکو ته د زکات د فرضیت په اړه نصیحت او یادونه ده، چې ډیری مسلمانان یې په اړه بې پروایي کوي او په سمه توګه یې نه ادا کوي، سره له دې زکات لویه مرتبه لري او د اسلام له پنځو بناوو څخه یوه بناه ده چې لدې پرته اسلام نه بنا کیږي، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«بُنِيَ الإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ البَيْتِ»، «اسلام پر پنځو شیانو بنا دی: د دې ګواهي ورکول چې له الله پرته د بندګۍ وړ هیڅوک نه شته او دا چې محمد - صلی الله علیه وسلم- د الله رسول دی، لمونځ قایمول، زکات

ورکول، د رمضان روژه نیول او د بیت الله حج کول». د دې حدیث پر صحت اتفاق شوی دی.

پر مسلمانانو د زکات فرض کېدل د اسلام له ښکاره ښېګڼو څخه یوه ښېګڼه او پدې دلیل دی چې اسلام د خپلو پیروانو چارو ته پاملرنه لري، زکات زیاتې ګټې لري او ناچاره مسلمانان ورته ډېره اړتیا لري.

د زکات له ګټو څخه یوه د شتمنو او غریبانو ترمنځ د مینې اړیکې پیاوړې کول دي؛ ځکه چې نفسونه د هغو کسانو سره مینې کولو ته لیواله وي چې ښه ورسره کوي.

او بله ګټه یې: د نفسونو پاکوالی، تزکیه او د حرص او بخل له صفتونو څخه یې لرې ساتل دي، لکه څنګه چې قرآن کریم د الله تعالی په دې قول کې دا معنی په ګوته کړې ده:

﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا...﴾

ژباړه: (ای نبي!) ته د دوی له مالونو نه صدقه واخله، چې ته دوی پاك کړې او په دې سره یې تزکیه وکړې). [التوبة: ۱۰۳].

او له دې څخه: د اړمنو خلکو په وړاندې مسلمان د سخاوت، مهربانۍ او شفقت له ځانګړتیاوو سره عادت کېدل دي.

او له دې څخه: د الله تعالی له لوري د برکتونو، زیاتوالي او بدلې تر لاسه کول دي، لکه څنګه چې الله تعالی فرمایلي:

﴿...وَمَا أَنفَقْتُم مِّن شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّزِقِينَ﴾

ژباړه: (او تاسو چې څه شی هم لګوئ، نو هغه د دغه (څيز) عوض درکوي او هغه تر ټولو غوره رزق ورکوونکی دی). [سبأ: ٣٩]، او په صحيح حديث کې د رسول الله صلی الله عليه وسلم وينا چې الله تعالی فرمايي:

«يَا ابْنَ آدَمَ أَنْفِقْ نُنْفِقْ عَلَيْكَ...»، ژباړه: «اې د آدم زويه! (د الله جل جلاله) په لاره کې لګښت (انفاق) وکړه، چې زه پر تا انفاق وکړم، (يعنې پراخي دربانديې راولم)»، او ډېرې نورې ګټې لري.

او د هغو کسانو په اړه سخت ګواښ شوی چې په (زکات) کې بخل کوي يا يې په ورکولو کې غفلت کوي. الله تعالی فرمايلي:

﴿...وَٱلَّذِينَ يَكۡنِزُونَ ٱلذَّهَبَ وَٱلۡفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ فَبَشِّرۡهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٖ ٣٤ يَوۡمَ يُحۡمَىٰ عَلَيۡهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكۡوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمۡ وَجُنُوبُهُمۡ وَظُهُورُهُمۡۖ هَٰذَا مَا كَنَزۡتُمۡ لِأَنفُسِكُمۡ فَذُوقُواْ مَا كُنتُمۡ تَكۡنِزُونَ ٣٥﴾

ژباړه: (او هغه کسان چې سره زر اوسپين زر خزانه کوي او هغه د الله په لاره کې نه لګوي، نو دوی ته د ډېر دردوونکي عذاب زېری ورکړه ٣٤

په هغې ورځ چې د جهنم په اور کې به دغه (خزاني) ښې ګرمې کړی شي، بيا به په هغې سره د دوی تندي او د دوی اړخونه او د دوی شاګانې داغلی شي (او دوی ته به ويلی

شي:) دا هغه څه دي چې تاسو د خپلو ځانونو لپاره خزانه کړي وو، نو تاسو وڅکئ هغه څه چې تاسو خزانه کول) [التوبة: ٣٤ - ٣٥]، نو ټول هغه څه چې زکات يې نه ورکول کيږي يوه ذخيره ده چې مالک ته به يې د قيامت په ورځ سزا ورکول کيږي، لکه څنګه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم په صحيح حديث کې ورته اشاره شوې ده، هغه صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

«مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي حَقَّهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ؛ فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ، فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ كُلَّمَا بَرَدَتْ أُعِيدَتْ لَهُ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ، فَيُرَى سَبِيلَهُ: إِمَّا إِلَى الجَنَّةِ، وَإِمَّا إِلَى النَّارِ»، ژباړه: «د سرو او سپينو زرو هيڅ مالک نشته چې حق يې ترې نه ادا کوي مګر دا چې د قيامت په ورځ به ورته د اور تختې جوړې شي، او د جهنم په اور به سکروټې کړای شي او د دوی اړخونه، تندي او شاګانې به پرې په داسې ورځ کې داغل کيږي چې اوږدوالی يې د پنځوس زره کالو په اندازه دی، هر کله چې دا (د اوسپنې تختې) سړې شي بيا به ورته ګرمې کړای شي، تر دې چې د بندګانو تر منځ پرېکړه وشي، نو بيا به خپله لار يا جنت لوري ته ومومي او يا دوزخ لور ته».

بيا رسول الله صلى الله عليه وسلم د اوبنانو، غواګانو او

پسونو د مالک یادونه وکړه چې زکات یې نه ورکوي، او موږ ته یې خبر راکړ چې د قیامت په ورځ به یې له امله عذاب ورکړل شي.

او له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کې راغلي چې هغه فرمایلي:

«مَنْ آتَاهُ اللهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثِّلَ لَهُ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَبِيبَتَانِ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ القِيَامَةِ، ثُمَّ يَأْخُذُ بِلَهْزِمَتَيْهِ (يَعْنِي شِدْقَيْهِ)، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا مَالُكَ، أَنَا كَنْزُكَ»، ثُمَّ تَلَا النَّبِيُّ ﷺ قَوْلَهُ تَعَالَى: ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَآ ءَاتَىٰهُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦ هُوَ خَيْرًا لَّهُمۖ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمۖ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُواْ بِهِۦ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ...﴾ ژباړه: « چاته چې الله تعالی مال ورکړی وي او هغه یې زکات نه ادا کوي نو (له مال څخه به یې) په سر ګنجی مار جوړ شي چې په وښکیو کې به یې سپین زګ وي او یا دا چې د سترګو د پاسه به یې دوه تور ټکي وي، دا مار به په غاړه کې ورواچول شي، له دواړو وښکیو څخه به یې ونیسي او وبه وایي: زه ستا مال یم، زه ستا خزانه یم» بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم دا آیت ولوست: ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا ءَاتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ، هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهم سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ﴾ ژباړه: (او هغه کسان، چې په هغه څه سره شومتیا (بخل) کوي چې الله دوی ته له خپله فضله ورکړی دی (دوی دې) له سره دا ګومان ونه کړي چې دا (شومتیا کول) د دوی لپاره ډېر ښه دي، بلکې دا د دوی لپاره ډېر بد دي، ژر ده چې د قیامت په

ورځ به دوی ته هغه شی امېل کړی شي، چې په هغه سره دوی شومتیا کوله). [آل عمران: ۱۸۰].

زکات په څلور ډوله مالونو کې ورکول کیږي: هغه غلې او داني چې له ځمکې راوځي، او هغه څاروي چې په خپل سر راتوکېدلې ګیاوې خوري، سره او سپین زر او سوداګریز توکي.

دا څلور واړه ډولونه هر یو ځانته بېله بېله ټاکلې اندازه (نصاب) لري، چې له هغې څخه په کمې اندازه کې زکات واجب نه دی، د دانو او میوو لپاره لږ تر لږه اندازه پنځه وسقه چې یو وسق: د رسول الله صلی الله علیه وسلم په پیمانه شپیته پیمانې کیږي؛ د خرما، ممیزو، غنمو، وریجو، وربشو او داسې نورو څخه، د رسول الله صلی الله علیه وسلم د صاع مطابق درې سوه صاعه، چې یو صاع د متوسط سړي په لاسونو څلور ډکې لپې کیږي.

که چیرته د خرما ونې او فصلونه له زیار پرته اوبه کیږي لکه په باران، سیندونو، روانو چینو او داسې نورو نو لسمه برخه زکات پکې واجبیږي.

خو که چیرته په زیار او لګښت سره اوبه کېدل لکه: د اوبو څرخونه چې د څاریو په مرسته ترې اوبه راویستل کیږي، د اوبو پورته کولو ماشینونه او داسې نور، نو بیا پکې د لسمې برخه نیمه اندازه زکات واجبیږي، لکه څنګه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم په حدیث کې ثابت دي.

او په اوښانو، غواګانو او پسونو کې له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بشپړ تفصیل راغلی چې که څوک لیوالتیا

لري، کولی شي د ځان پوهونې لپاره يې په اړه له علماوو څخه پوښتنه وکړي، که دلته مو د وينا لنډول موخه نه وه نو مخامخا به مو د بشپړې فايدې لپاره يادونه کړې وه.

او د سپينو زرو نصاب يو سل او څلوېښت مثقاله دی، او د سعودي عربستان په درهمونو يې اندازه شپږ پنځوس ريال ده.

او د سرو زرو نصاب شل مثقاله دی، چې د سعودي عربستان په جنيهاتو يوولس جنيه او د يوې جنيه درې اوومه برخه (يو ضرب درې پر اووه) او په ګرامونو دوه نوي ګرامه کيږي چې د زکات واجبه اندازه پکې د لسمې برخې څلورمه ده، د هغه چا لپاره چې په دواړه (سرو او سپينو زرو کې د نصاب خاوند وي) يا يوازې د يو نصاب ولري او کال پرې تېر شوی وي.

او ګټه د اصل پورې اړه لري او نوي کال ته اړتيا نلري، لکه څنګه چې د څارويو حاصل د اصل پورې اړه لري، نو نوي کال ته اړتيا نه لري، کله چې اصل نصاب وي.

همدا خبره د سرو زرو، سپينو زرو او کاغذي پېسو په اړه هم ده چې خلک يې نن ورځ معامله کوي؛ برابره خبره ده که هغه درهم، دينار، ډالر، يا کوم بل نوم ولري، که چېرې يې ارزښت د سپينو زرو يا سرو زرو نصاب ته ورسيږي او کال پرې تېر شي، نو زکات پکې واجبيږي.

د ښځو د سرو زرو يا سپينو زرو زيورات هم د پېسو په کټګورۍ کې شامل دي، کله چې نصاب ته ورسيږي او کال پرې تېر شي، نو د علماوو له دوو نظرياتو څخه د راجح نظر له مخې پکې زکات واجب دی، که څه هم د کارولو يا خلکو

ته د امانت ورکولو (اعارې) لپاره وي، دلیل یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم عمومي وینا ده چې فرمایلي یې دي:

«مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي زَكَاتَهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحُ مِنْ نَارٍ»، ژباړه: «د سرو زرو او سپينو زرو هيڅ مالک نشته چې زکات يې نه ورکوي مګر دا چې د قيامت په ورځ به د هغه لپاره د اور تختې وګرځول شي».[1] د حديث تر پايه چې وړاندې تېر شو.

او هغه حديث چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه ثابت دی چې هغه د يوې ښځې په لاس کې دوه بنګړي ولېدل نو ويې ويل:

«أَتُعْطِينَ زَكَاةَ هَذَا؟». قَالَتْ: لَا. قَالَ: «أَيَسُرُّكِ أَنْ يُسَوِّرَكِ اللهُ بِهِمَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ سِوَارَيْنِ مِنْ نَارٍ!». فَأَلْقَتْهُمَا، وَقَالَتْ: «هُمَا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ»، ژباړه: «آيا د دې زکات ورکوې» هغې وويل: نه. هغه وفرمايل: « آيا دا دې خوشحالوي چې د قيامت په ورځ يې پر ځای الله تعالى د اور بنګړي در په لاس کړي!» نو هغې ګذار کړل، او ويې ويل: «دواړه دي د الله او د هغه د رسول لپاره وي» أبو داود او نسائي په حسن سند سره روايت کړی.

او له أم سلمة رضي الله عنها څخه روايت دی چې هغې د

---

[1] تقديم وتأخير في متن الحديث، الصحيح «ما من صاحب ذهب ولا فضة لا يؤدي حقها إلا إذا كان يوم القيامة صفحت له صفائح من نار».

سرو زرو کړی اغوستې وې، نو ويې ويل: «ای د الله رسوله، آيا دا خزانه ګڼل کيږي؟ (يعنې هغه څه دي چې د ذخيره کولو له امله يې بنده ته عذاب ورکول کيږي)؟ هغه وفرمايل:

«مَا بَلَغَ أَنْ يُزَكَّى فَزُكِّيَ فَلَيْسَ بِكَنْزٍ»، «هغه څه چې د زکات اندازې ته رسيدلي وي، زکات يې ورکړه، بيا نو خزانه نه ده». د نورو حديثونو سره چې پدې معنا راغلي دي.

او هغه توکي چې د خرڅلاو لپاره چمتو شوي وي، نو د کال په پای کې يې نرخونه ټاکل کيږي او له قيمت څخه يې د لسمې برخې څلورمه زکات وېستل کيږي، برابره خبره ده که قيمت يې د بيعې په اندازه و، يا ترې ډير او يا لږ و؛ دليل يې د سمرة حديث دی وايي:

«كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرِجَ الصَّدَقَةَ مِنَ الَّذِي نُعِدُّهُ لِلْبَيْعِ»، ژباړه: «رسول الله صلى الله عليه وسلم به موږ ته د هغو توکو د زکات ورکولو امر کاوه چې موږ به د خرڅلاو لپاره چمتو کول». ابو داود روايت کړی.

پدې کې هغه ځمکې، ودانۍ، موټرونه، اوبه راښکونکې ماشينونه او داسې نور توکي هم راځي چې د خرڅلاو لپاره چمتو شوي وي.

او هغه بلډنګونه چې د کرايې لپاره چمتو شوي وي نو د هغې زکات د اجارې يا کرايې په پيسو کې دی چې کال پرې واوړي، او په خپله بلډنګ کې زکات نشته؛ ځکه چې د خرڅلاو لپاره چمتو شوی نه دی، همدا رنګه شخصي

موټرونه او ټکسیانې هم دي چې زکات پکې نشته پدې شرط چې د خرڅلاو لپاره چمتو شوي نه وي، بلکې خاوند يې پوازې د کارونې لپاره اخیستي وي.

او که چیرته د ټکسي د مالک یا بل چا سره دومره پیسې غونډې شي چې نصاب ته ورسیږي، نو د کال په تېریدو سره پرې زکات کیږي، برابره خبره ده که هغه يې د لګښت لپاره چمتو کړي وي، يا د واده لپاره، يا د ځمکې اخېستلو او یا پور ادا کولو او یا بل مقصد لپاره؛ د هغو عمومي دلایلو پر بنسټ چې پدا ډول مواردو کې د زکات د واجبیدو په اړه راغلي دي.

د علماوو له اقوالو څخه صحیح يو دا دی چې قرض د زکات ورکولو مانع نه ګرځي، لکه وړاندې چې تېر شو.

همدا رنګه د يتيمانو او لیونیانو مالونه هم دي چې د جمهورو علماوو په اند پکې زکات واجب دی چې نصاب ته ورسیږي او کال پرې تېر شي، او د هغوی په سرپرستانو واجب دي چې د هغوی له خوا نیت وکړي او زکات يې ورکړي کله چې پرې کال تېر شي؛ دلیل يې عمومي دلایل او د معاذ بن جبل رضي الله عنه حديث دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم کله یمن ته ولیږه نو ورته يې وويل:

«إِنَّ اللهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ، وَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهِمْ»، ژباړه: «يقينا چې الله تعالی پرې د هغوی په مالونو کې زکات فرض کړی چې له بډایه خلکو يې اخېستل کیږي او ناچارو ته يې ورکول کیږي».

او زکات د الله تعالی حق دی، روا نه ده د هغه چا سره پکې

خواخوږي وشي چې مستحق يې نه وي او نه دا چې له امله يې څوک ګڼه تر لاسه کول يا له ځان څخه تاوان چپول په نظر کې ونيسي، يا دا چې خپل مال پرې وساتي او يا پرې ځان له ملامتۍ څخه خلاص کړي، بلکې پر خاوند يې واجب دي چې مستحقو خلکو ته يې ورکړي، ځکه چې همغوی يې خاوندان دي، نه د بل غرض او موخې لپاره، بل دا چې له زړه نه به يې ورکوي، او په ورکولو سره به يې الله تعالی ته مخلص وي؛ تر څو يې غاړه خلاصه شي او د لوی اجر او ثواب مستحق وګرځي.

الله تعالی په خپل سپيڅلي کتاب کې د هغو کسانو ډلې تشريح کړې چې د زکات مستحق دي. الله تعالی فرمايي:

﴿إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلۡفُقَرَآءِ وَٱلۡمَسَٰكِينِ وَٱلۡعَٰمِلِينَ عَلَيۡهَا وَٱلۡمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمۡ وَفِي ٱلرِّقَابِ وَٱلۡغَٰرِمِينَ وَفِي سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱبۡنِ ٱلسَّبِيلِۖ فَرِيضَةٗ مِّنَ ٱللَّهِۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ ٦٠﴾

ژباړه: (دا صدقې خو په اصل کې د فقيرانو او مسکينانو له پاره دي او د هغو خلکو له پاره دي چې د صدقو د چارو مامورين وي، او د هغو لپاره چې د هغو زړونه په لاس راوړل مقصد وي. دغه راز دا د غاړو د ازادولو او د پوروړو د مرستې لپاره، او د الله په لار کې او په مسافر پالنه کې د استعمالولو لپاره دي د الله له لورې يوه فريضه ده او الله په هر څه پوهېدونکی او حکمت والا دی). [التوبة: ٦٠].

او په دې دوه عزتمندو نومونو سره د دې مبارک آيت پای ته رسولو کې الله تعالی خپلو بندګانو ته خبرداری ورکوي چې

هغه، قادر مطلق او د خپلو بندګانو د حالاتو څخه خبر ذات دی چې: څوک له دوی څخه د زکات مستحق دي او څوک نه، او هغه په خپل شریعت او تقدیر کې حکمت والا ذات دی، نو هغه هر شی په خپل مناسب ځای کې کاروي، که څه هم له ځینو څخه یې راز او حکمت پټ وي؛ تر څو یې بندګان له شریعت څخه ډاډمن او واکمنۍ ته یې تسلیم شي.

له الله جل جلاله څخه سوال کوو چې مونږ او ټولو مسلمانانو ته په دین کې پوهه، په معاملاتو کې ریښتینولي او هغو کارونو ته یو له بل څخه د مخکې کېدلو توفیق راکړي چې هغه پرې راضي کیږي، او له هغو کارونو مو وساتي چې د هغه د غصې لامل ګرځي، یقینا چې هغه ذات اوریدونکی او نږدې دی!

وصلی الله وسلم علی عبده ورسوله محمد وآله وصحبه.

د علمي څېړنو د ادارو عمومي رئیس

او د فتوا، دعوت او ارشاد

مهربان شیخ: عبد العزیز بن عبد الله بن باز.

***

دويم پيغام
په رمضان کې د روژې او لمونځ فضيلت او د ځينو مهمو احکامو تشريح چې کيدی شي ډير خلک پرې نه پوهيږي.

بسم اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د عبدالعزيز بن عبدالله بن باز له خوا هر هغه مسلمان ته چې دا (ليکنه) ويني، الله تعالى دې ما او هغوى ته د مؤمنانو لارې ته لارښوونه وکړي او موږ ته دې په سنت او قرآن د پوهې لارښوونه وکړي، آمين!

سلام عليکم ورحمة الله وبرکاته

أما بعد: دا د روژې په مياشت کې د روژې نيولو او لمانځه د فضيلت او په نيکو کارونو کې د سيالۍ د فضيلت په اړه د اړينو احکامو د تشريح سره يو لنډ نصيحت دی چې کيدای شي ځينې خلک ترې ناخبره وي.

له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه ثابت دي چې هغه خپلو صحابه کرامو ته د روژې د مياشتې د راتګ زيرى ورکاوه، او ورته به يې ويل چې دا هغه مياشت ده چې د رحمت او جنت دروازې پکې خلاصيږي، د دوزخ دروازې تړل کيږي او شيطانان په زنځيرونو تړل کيږي، او فرمايل به يې:

«إِذَا كَانَتْ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ، وَصُفِّدَتِ

الشَّيَاطِينُ، وَيُنَادِي مُنَادٍ: يَا بَاغِيَ الخَيْرِ أَقْبِلْ، وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ، وَلِلَّهِ عُتَقَاءُ مِنَ النَّارِ، وَذَلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ»، ژباړه: «کله چې د رمضان لومړۍ شپه راشي، د جنت دروازې پرانیستل شي چې یوه یې هم تړلې نه پاتې کیږي او د دوزخ دروازې وتړل شي چې یوه یې هم خلاصه نه پاتې کیږي، شیطانان وتړل شي او یو آواز کوونکی اواز وکړي: ای د خېر غوښتونکیه مخ په وړاندې راشه، او ای د شر غوښتونکیه! له ګناهونو ودرېږه، او (د رمضان د میاشتې) په هره شپه کې الله تعالی له اور څخه ازادوونکي لري».

او رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«جَاءَكُمْ شَهْرُ رَمَضَانَ شَهْرُ بَرَكَةٍ يَغْشَاكُمُ اللهُ فِيهِ: فَيُنْزِلُ الرَّحْمَةَ وَيَحُطُّ الخَطَايَا، وَيَسْتَجِيبُ الدُّعَاءَ، يَنْظُرُ اللهُ إِلَى تَنَافُسِكُمْ فِيهِ فَيُبَاهِي بِكُمْ مَلَائِكَتَهُ؛ فَأَرُوا اللهَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ خَيْرًا؛ فَإِنَّ الشَّقِيَّ مَنْ حُرِمَ فِيهِ رَحْمَةَ اللهِ»، ژباړه: «د روژې میاشت درته راغلې ده، د برکت میاشت چې الله پاک پکې تاسو پوښي: نو رحمت نازلوي، ګناهونه لرې کوي او دعاګانې قبلوي، الله تعالی پکې ستاسو سیالۍ ته ګوري او د خپلو ملائکو پر وړاندې پر تاسو وياړي؛ نو الله تعالی ته مو له ځان څخه خېر وښيئ؛ بدبخته هغه څوک دی چې د الله له رحمت څخه پکې بې برخې پاتې شي».

او رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»، ژباړه: «څوک چې د رمضان مياشت د ايمان او ثواب په نيت روژه ونيسي تېر ګناهونه به يې وبښل شي، او څوک چې د رمضان په مياشت کې د ايمان او ثواب په نيت لمونځونه وکړي نو تېر ګناهونه به يې وبښل شي او څوک چې د قدر شپه د ايمان او ثواب په نيت په عبادت تېره کړي، د هغه پخواني ګناهونه به وبښل شي».

او رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي:

«يَقُولُ اللهُ: كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ الحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ إِلَّا الصِّيَامَ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ؛ تَرَكَ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ وَشَرَابَهُ مِنْ أَجْلِي، لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ: فَرْحَةٌ عِنْدَ فِطْرِهِ، وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهِ، وَلَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ مِنْ رِيحِ المِسْكِ»، ژباړه: «الله پاک فرمايلي: د آدم د زوی هر نيک عمل به د هغه لپاره له لسو څخه تر اووه سوه چنده پورې بدله ولري پرته له روژې څخه چې زما لپاره ده او زه به يې بدله ورکوم، هغه زما لپاره خپل شهوت، خوراک او څښاک پرېښي دي. د روژه دار لپاره دوه خوښۍ دي: يوه خوشحالي

چې کله روژه ماتوي، او بله خوشحالي چې کله له خپل رب سره ملاقات کوي، د روژه دار د خولې بد بويي د الله په نزد د مشک له بوی څخه غوره ده».

په رمضان کې د روژې نیولو او لمانځه د فضیلت او پخپله د روژې د فضیلت په اړه ډېر حدیثونه راغلي دي.

نو مومن باید له دې فرصت څخه ګټه پورته کړي، چې الله پاک پرې د رمضان د میاشتې د لاندې کولو لورینه کړې ده، نو د پیروی په کارونو کې بیړه کوي، له بدو کارونو څخه ډډه کوي او هڅه کوي هغه څه ترسره کړي چې الله تعالی پرې فرض کړي دي، په ځانګړې توګه پنځه وخته لمونځونه، چې د اسلام د ستني حيثيت لري او د شهادتينو پسې ستره فريضه ده، نو په هر مسلمان نارينه او ښځينه واجب دي چې پابندي پرې وکړي او په ټاکل شوو وختونو کې يې په عاجزی او سکون سره ادا کړي.

د سړيو په حق کې يې له مهمو دندو دا ده چې په جماعت سره په جوماتونو کې ادا شي، په هغو کورونو کې چې الله يې د اوچتولو او په هغو کې د هغه د نوم يادولو حکم کړی دی لکه چې فرمايي:

﴿وَأَقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ٤٣﴾

ژباړه: (او تاسو لمونځ قايموئ او زکات ورکوئ او له رکوع کوونکو سره رکوع کوئ). [البقرة: ٤٣].

او الله تعالی فرمايي:

﴿حَٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلۡوُسۡطَىٰ وَقُومُواْ لِلَّهِ

﴿قَٰنِتِينَ ٢٣٨﴾

ژباړه: (د لمونځونو ساتنه کوئ او (خصوصًا) د ښېخي منځني لمونځ، او الله ته ودرېږئ اطاعت کوونکي). [البقرة: ۲۳۸].

او فرمايي:

﴿قَدْ أَفْلَحَ ٱلْمُؤْمِنُونَ ١ ٱلَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَٰشِعُونَ ٢﴾

ژباړه: (يقينًا مومنان کامياب شول ۱ هغه چې هغوی په خپلو لمونځونو کې خشوع کوونکي دي ۲ ﴾[المؤمنون: ۱-۲]

تر دې چې وېيې فرمايل:

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ٩ أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ١٠ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ١١﴾

ژباړه: ﴿او هغه کسان چې دوی په خپلو لمونځونو همېشه والی (او پابندي) کوي، هم دغه خلق وارثان دي، هغه چې د فردوس وارثان کېږي به، دوی به په هغه کې همېشه وي﴾ [المؤمنون ۹-۱۱]

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي:

«العَهْدُ الَّذِي بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلَاةُ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ كَفَرَ»، ژباړه:

«زموږ او د دوی تر منځ تړون لمونځ دی، نو چا چې دا پرېښود، هغه کافر شو».

له لمانځه وروسته تر ټولو مهمه فريضه زکات ورکول دي، لکه څنګه چې هغه فرمايلي دي:

﴿وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعۡبُدُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤۡتُواْ ٱلزَّكَوٰةَۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلۡقَيِّمَةِ ٥﴾

ژباړه: (حال دا چې دوی ته حکم نه و ورکړی شوی مګر په دې چې دوی دې د الله عبادت کوي، په داسې حال کې چې دین (عبادت) دغه (الله) لره خالص کوونکي وي (او) حنیفان (له باطله حق ته راګرځېدونکي) وي، او (د دې چې) دوی دې لمونځ قایموي او زکات دې ورکوي او هم دغه ډېر محکم دین دی). [البینة سورت: ٥ ایت]،

او الله تعالی فرمایلي:

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَوٰةَ وَءاتُوا الزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ٥٦﴾

ژباړه: (او تاسو لمونځ قایموئ او زکات ادا کوئ او د رسول اطاعت کوئ، د دې لپاره چې په تاسو رحم وکړی شي) [النور: ٥٦].

د الله تعالی کتاب او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم سنت دا په ګوته کوي چې څوک د خپل مال زکات نه ورکوي د قیامت په ورځ به پرې سزا ورکړل شي.

له لمانځه او زکات وروسته تر ټولو مهم کار د رمضان روژه ده، چې د اسلام له پنځو ارکانو څخه یو رکن دی او رسول الله صلی الله علیه وسلم په وینا کې یې یادونه شوې ده:

«بُنِيَ الإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ البَيْتِ»، ژباړه: «اسلام پر پنځو شیانو ولاړ دی: د دې ګواهي ورکول چې له الله پرته د بندګۍ وړ هیڅوک نشته او دا چې محمد -صلی الله علیه وسلم- د الله رسول دی، لمونځ قایمول، زکات ورکول، د رمضان روژه نیول او د بیت الله حج کول».

او پر مسلمان واجب دي چې خپله روژه او قیام له حرامو وینااوو او کړنو وساتي؛ ځکه چې له روژې څخه مقصد د الله تعالی اطاعت او د الله تعالی د ممانعتونو درناوی او د خپل نفس پر وړاندې مبارزه ده؛ له هغه څه نه ډډه کول چې نفس یې غواړي او کول یې د الله تعالی مخالفت وي او له هغه څه نه یې صبرول چې الله حرام کړی وي، یوازې موخه ترې د خوراک، څښاک او نورو روژه ماتوونکو پرېښودل نه دي؛ له دې امله له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح روایت کې ثابت دي چې هغه فرمایلي:

«الصِّيَامُ جُنَّةٌ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ»، ژباړه: «روژه ډال ده، نو کله چې ستاسو څخه څوک روژه وي، باید فحش خبرې ونه کړي او نه دې غږ پورته کوي. که څوک ورته بدې ردې ووايي او یا ورسره جګړه وکړي نو ودې وايي چې: 'زه روژه یم'».

او له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه ثابت دي چې هغه فرمايلي:

«مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالعَمَلَ بِهِ وَالجَهْلَ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ»، ژباړه: «څوک چې درواغ ويل، عمل پرې کول او جهالت نه پرېږدي، نو الله تعالى يې خوراک او څښاک پرېښودلو ته اړتيا نه لري».

نو له دې او نورو نصوصو څخه معلومه شوه چې روژه نيونکی بايد له هر هغه څه څخه ځان وساتي چې الله تعالى پرې حرام کړي دي او په هر هغه عمل پابند پاتې شي چې الله تعالى پرې واجب کړي دي، نو په دې توګه هيله ده چې وبښل شي، له اور څخه آزاد شي او روژه او قيام يې قبول شي.

او ځينې شيان شته چې ډېر خلکو ته معلوم نه دي:

له دې څخه يو دا چې پر مسلمان واجب دي د ايمان او ثواب په نيت روژه ونيسي، نه د ځان ښودلو، شهرت، د خلکو تقليد، يا د خپلې کورنۍ يا د خپل هېواد د خلکو د پيروۍ لپاره، بلکې پرې واجب دي چې د روژې نيولو لامل يې په الله تعالى ايمان وي چې هغه پرې فرض کړې ده، او له همغه څخه يې اجر وغواړي، همدا رنګه په رمضان کې قيام (لمونځونه کول)، پر مسلمان واجب دي چې د ايمان او ثواب په نيت يې وکړي نه د بل سبب په خاطر؛ له دې امله رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي:

«مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ، وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ القَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»، ژباړه: «څوک چې د رمضان میاشت د ایمان او ثواب په نیت روژه ونیسي تېر ګناهونه به یې وبښل شي، او څوک چې د رمضان په میاشت کې د ایمان او ثواب په نیت لمونځونه وکړي نو تېر ګناهونه به یې وبښل شي او څوک چې د قدر شپه د ایمان او ثواب په نیت په عبادت تېره کړي، د هغه پخواني ګناهونه به وبښل شي».

او له هغو چارو چې ځینې خلک ترې ناخبره پاتې دي هغه دي چې کله ناکله ورسره روژه دار مخ کیږي لکه: زخمي کېدل، له زخم څخه وینې او زوې تلل، قی کول، یا ستوني ته ناقصده د اوبو او یا تېلو تېریدل، نو دا ټول څیزونه روژه نه ماتوي، خو که چا په قصدي توګه قی وکړ روژه یې فاسده شوه؛ رسول الله صلى الله علیه وسلم فرمایلي:

«مَنْ ذَرَعَهُ القَيْءُ فَلَا قَضَاءَ عَلَيْهِ، وَمَنِ اسْتَقَاءَ فَعَلَيْهِ القَضَاءُ»، ژباړه: «څوک چې په غیر ارادي ډول قی وکړي، پر هغه د روژې قضا نشته، خو څوک چې په قصدي توګه قی وکړي، باید د روژې قضایي راوړي».

د دې مسئلو له جملې څخه دا هم ده چې روژه دار ورسره مخ کیږي چې د جنابت غسل د سهار تر راختلو پورې وځنډوي، او یا ځینې مېرمنې چې له حیض او یا نفاس څخه

وروسته غسل د سهار تر راختلو پورې ځنډوي حال دا چې پاکوالی يې د سهار له راختلو مخکې ليدلی وي، نو پر هغې روژه نيول لازم دي، او پروا نه کوي چې غسل د سهار له راختلو وروسته وخت ته وځنډوي، خو ورته روا نه دي چې د لمر تر راختلو پورې يې وځنډوي، بلکې پرې واجب دي چې غسل وکړي او د لمر له راختلو مخکې د سهار لمونځ ادا کړي،

همدارنګه جنب انسان ته هم روا نه دي چې له جنابت څخه غسل د لمر له راختلو وروسته وخت ته وځنډوي، بلکې پرې واجب دي چې غسل وکړي او د لمر له راختلو مخکې لمونځ ادا کړي، او پر سړي دا واجب دي چې په غسل کولو کې بيړه وکړي تر څو د سهار لمونځ له جماعت سره ادا کړي.

له هغو څيزونو نه چې روژه نه فاسدوي: وينه معاينه کول او هغه پيچکارۍ کول چې موخه ترې د بدن تغذيه کول نه وي، خو که شونې وه د شپې مهال ته د دواړو وروسته کول غوره دي؛ د رسول الله صلی الله عليه وسلم د دې وينا له امله:

«دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيبُكَ»، ژباړه: «هغه څه پرېږده چې تا شکمنوي، او هغه وکړه چې تا نه شکمنوي».

او د رسول الله صلی الله عليه وسلم دا قول:

«مَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ»، ژباړه: «چا چې له شبهو څخه ځان وساته، نو خپل دين او ابرو يې خوندي وساتله».

او له هغو چارو چې ځينې خلک ترې ناخبره دي: په

لمانځه کې د سکون حالت نه مراعتول دي، برابره خبره ده که فرض لمونځ وي او یا نفل، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم ډیری حدیثونه پدې دلالت کوي چې په لمانځه کې د اطمینان حالت مراعتول د لمانځه له ارکانو څخه یو رکن دی او پرته له دې لمونځ نه صحیح کیږي، دا په لمانځه کې سکون ډاډ او خشوع کول او له بیړې کولو ځان ساتل دي، داسې چې هره پښتۍ او هډوکی خپل ځای ته ورسیږي. (دا په داسې حال کې چې) ډیری خلک په رمضان کې تراویح لمونځ پداسې بڼه کوي چې عقل یې نه مني؛ ډاډ او سکون پکې نه حاصلیږي، بلکې ټونګې وهي، چې پدې بڼه لمونځ کول باطل دي، خاوند یې ګناهکار دی او هیڅ اجر ورته نشته.

او له هغو چارو چې ډیری خلک پرې نه پوهیږي دا ګومان دی چې له شل رکعتونو څخه د تراویحو کمول روا نه دي، او د ځینو دا ګومان چې له یوولسو رکعتونو او یا له دیارلسو رکعتونو زیات لمونځ روا نه دی، چې دا ټول ګومانونه بې ځایه دي، بلکې غلط او د دلایلو خلاف دي.

حال دا چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم صحیح احادیث ښیي چې د شپې لمانځه کې پراخي ده، او د هغې لپاره هیڅ ځانګړی حد نشته چې سرغړونه ترې ونشي، بلکې دا ثابته ده چې هغه صلی الله علیه وسلم د شپې یوولس رکعته لمونځ کړی او ځینې وختونه یې دیارلس رکعته کړي، ځینې وختونه یې په رمضان او نورو میاشتو کې له دې څخه کم لمونځ کړی او کله چې ترې د شپې د لمانځه په اړه پوښتنه وشوه نو ویې ویل:

«مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خَشِيَ أَحَدُكُمُ الصُّبْحَ صَلَّى رَكْعَةً وَاحِدَةً تُوتِرُ لَهُ مَا قَدْ صَلَّى»، ژباړه: «دوه دوه، او کله چې یو له تاسو څخه د سهار راختلو ویره درلوده نو یو رکعت دې وکړي، چې مخکني رکعتونه یې تاق (وتر) شي».

د دې حدیث پر صحت اتفاق شوی دی.

او رکعتونه یې مشخص کړي نه دي، نه په رمضان کې او نه بل وخت کې، لدې امله صحابه کرامو د عمر رضي الله عنه په وخت کې ځینې وختونه درویشت رکعته لمونځ کړی او ځینې نور وختونه یې یوولس رکعته کړي، دا ټول له عمر رضي الله عنه او صحابه کرامو څخه د هغه په وخت کې ثابت دي.

او ځینو سلفو به په رمضان کې شپږدیرش رکعته لمونځ کاوه او وروسته به یې درې رکعته وتر کول، او ځینو نورو به یو څلوېښت کول، د دې یادونه شیخ الاسلام ابن تیمیه او نورو علماوو -رحمهم الله- کړې ده، هغه رحمة الله علیه ویلي دي: چې پدې موضوع کې (دایره) پراخه ده، او یادونه یې کړې ده چې د هغه چا لپاره چې اوږد قراءت، رکوع او سجدې کوي غوره ده چې لږ رکعتونه وکړي، او څوک چې لنډ قراءت، رکوع او سجده کوي غوره ده چې رکعتونه زیات کړي، دا یې د خبرو معنا ده، الله دې پرې ورحمیږي.

او که څوک د رسول الله صلی الله علیه وسلم په سنت کې غور وکړي، پوه به شي چې په دې ټولو کې غوره شی په رمضان او نورو وختونو کې یوولس یا دیارلس رکعته لمونځ

کول دي، ځکه چې دا د هغه صلی الله علیه وسلم د عمل سره په ډیری حالاتو کې اړخ لګوي، او ځکه چې دا د لمونځ کوونکو لپاره اسانه او عاجزۍ او سکون ته نږدې حالت دی، او که چا زیات وکړل هیڅ ملامتی پرې نه شته او نه یې عمل مکروه دی لکه وړاندې چې وویل شو.

او څوک چې د رمضان په قیام اللیل کې له امام سره لمونځ کوي، نو د هغه لپاره غوره دا ده چې د امام سره یې یو ځای پای ته ورسوي، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا قَامَ مَعَ الإِمَامِ حَتَّى يَنْصَرِفَ كَتَبَ اللهُ لَهُ قِيَامَ لَيْلَةٍ»، ژباړه: «یو سړی چې کله له امام سره تر پای پورې ودریږي، الله تعالی به ورته د ټولې شپې قیام ولیکي».

په دې مبارکه میاشت کې ټولو مسلمانانو ته په کار دي چې د ډول ډول عبادتونو په کولو کې زیار وباسي لکه: نفلي لمونځونه، په غور او فکر سره د قرآن کریم تلاوت، تسبیحات، لا اله الا الله، الحمد لله، الله أکبر، أستغفر الله او نور شرعي اذکار (ویل)، په نیکۍ امر کول او له بدی څخه منع کول، د الله تعالی لور ته بلنه ورکول، د غریبانو او مسکینانو سره مرسته کول، د مور او پلار سره په نیکۍ کولو کې زیار ویستل، خپلوي پالل، د ګاونډي درناوی کول، د ناروغانو پوښتنه کول او داسې نور د خیر کارونه، لکه رسول الله صلی الله علیه وسلم چې په تېر حدیث کې فرمایلي:

«يَنْظُرُ اللهُ إِلَى تَنَافُسِكُمْ فِيهِ، فَيُبَاهِي بِكُمْ مَلَائِكَتَهُ؛ فَأَرُوا اللهَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ خَيْرًا، فَإِنَّ الشَّقِيَّ مَنْ حُرِمَ فِيهِ رَحْمَةَ اللهِ»، ژباړه: «الله تعالی ستاسو سیالي ګوري، او هغه د خپلو ملایکو پر وړاندې پر تاسو فخر کوي، نو الله تعالی ته مو له ځان څخه خېر وښایاست، ځکه بدبخت هغه څوک دی چې پدې (میاشت) کې د الله تعالی له رحمت څخه محروم شي».

او هغه حدیث چې له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه روایت دی چې هغه فرمایلي:

«مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخَصْلَةٍ مِنْ خِصَالِ الخَيْرِ كَانَ كَمَنْ أَدَّى فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ، وَمَنْ أَدَّى فِيهِ فَرِيضَةً كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ»، ژباړه: «څوک چې (پدې میاشت کې) د یوې ښېګنې په واسطه الله ته نږدې شي، داسې ده لکه په نورو وختونو کې یې چې فرض عمل ادا کړی وي، او څوک چې پکې فرض ادا کړي، نو داسې ده لکه په نورو وختونو کې یې چې اویا فرض ادا کړي وي».

او په صحیح حدیث کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم دا وینا:

«عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً، أَوْ قَالَ: حَجَّةً مَعِي»، ژباړه: «په رمضان کې عمره د حج سره (په ثواب کې) برابره ده. او یا یې داسې ویلي: لکه زما سره حج».

ډېر حديثونه او روايات شته چې په دې مباركه مياشت کې په بېلابېل ډول نيکيو کې د سيالۍ او رقابت مشروعيت په ګوته کوي.

او له الله تعالى څخه سوال کوو چې موږ او ټولو مسلمانانو ته د هغه څه توفيق راکړي چې هغه پرې خوشحاليږي او زموږ څخه زموږ روژه او قيام قبول کړي، زموږ پر حال رحم وکړي، او موږ ټول له ګمراه کوونکو فتنو څخه وساتي، لکه څرنګه چې ترې سوال کوو چې د مسلمانانو واکمنان اصلاح کړي او په حق يې سره راټول کړي، بېشکه چې هغه ذات د دې کارونو واکمن او پرې توانمند دی.

والسلام عليکم ورحمة الله وبرکاته.

❋❋❋

فهرست

د زکات او روژې په اړه دوه لنډ پیغامونه............................ ۲
لومړی پیغام.. ۲
د زکات په اړه مهمې څېړنې ۲
دویم پیغام.. ۱٤
په رمضان کې د روژې او لمونځ فضیلت او د ځینو مهمو احکامو
تشریح چې کیدی شي ډیر خلک پرې نه پوهیږي. ۱٤

***

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

رسالة الحرمين

د حرمين پيغام

د مسجد الحرام او مسجد نبوي زيارت كونكو لپاره لارښود
مواد په ژبو كې